

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen mandag, tirsdag og fredag 9.30—3. Torsdag 9.30—7. Lørdag 9.30—1. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: «Det vi får lykke til». — Hvad nu —? — Den gamle kirke på Lovøen. — Da Guds fiender møttes. — På Klårfjell. — Bokanmeldelser. — Herhjemme. — — og derute. — Kvinnens virke — for hjem og Kirke.

Kristus, vår Konge.

(Omsatt og bearbeidet fra tysk. (Godkjent til kirkelig bruk for Oslo Apostoliske Vikariat).

Jesus, mitt liv, min lykkes sol,
Intet fra dig mig fjerner.
Du som har reist din kongestol
høit over himmelens stjerner.
Kristus, min Konge, ene dig
tjene jeg vil på livets vei,
tro til mitt øie brister.

Aldri skal verdens glans og prakt
lokke mig fra din side.
Truer enn tusen trengsler makt,
alt vil for dig jeg lide.
Kristus, min Konge, ene dig
tjene jeg vil på livets vei,
tro til mitt øie brister.

Tendt av ditt Hjertes rene glød
gir jeg dig hvad du krever.
Ene for dig i dåd og død
livet fra nu jeg lever.
Kristus, min Konge, ene dig
tjene jeg vil på livets vei,
tro til mitt øie brister.

K. Kjelstrup.

„Det vi får lykke til.“

I anledning av misjonssøndagen har erkebiskop Constantini, sekretær ved Propagandakongregasjonen og president for det pavelige verk til troens utbredelse, utsendt et oprop som også fortjener en overveielse nu Kristi-kongesøndagen. Ti hvad er all misjonsvirksomhet annet enn et erobringstokt ut over hele jorden for Guds rikes sak? Og kan vi ikke alle være direkte med i misjonærenes stridende hær som kjemper på så mange fronter ut over hele verden, så er det opgaver nok også for «civilbefolkningen», for vi som blir hjemme. Det er disse opgaver erkebiskopen peker på når han bl. a. sier:

«De kjærlighetsgjæringer som utføres for misjonens store sak har tatt sin begynnelse i og med at misjonærene selv begynte å virke. Mange ganger gjør allerede Paulus oppmerksom på at de nye kirker trenger hjelp.» Og han gir denne hjelp så vakker en omtale: «Det dere får lykke til å kunne undvære», skal de kristne i Korint legge til side til misjonsarbeidet. Det er altså lykkegaver det som gis til dette formål — «Gud velbehagelige offergaver».

De katolske misjoner trenger mange slike gaver og trangen vokser jo større resultatene blir. Derfor må også vår aktive kjærlighet vokse, så evangeliets forkynnere kan få sitt daglige brød og oprettholde sitt mangesidige virkefelt. I hele verden har vi 14 239 utenlandske og 6973 innfødte misjonsprester og 15 977 unge mennesker forbereder sig til samme gjerning. Av utenlandske og innfødte misjonslegbrødre har vi 10 035 og 55 349 ordensøstre virker også på misjonsmarken. Katekistenes og lærernes antall er steget til 163 430 — ialt har Guds rike en hær på 266 025 menn og kvinner, som samler sig om kirker, kapeller, universiteter, skoler, hospitaler, gratisapoteker, spedalskhjem, trykkerier, pressevirkosomhet osv. De håper at misjonsgavene skal gi dem midler til å fortsette

sitt arbeid og strekker derfor bedende sine hender ut mot sine trosfeller. For hver enkelt av dere er det kan hende kun et litet offer å bringe, men når alle små ofre blir lagt sammen blir det en stor sum. Derfor må alle gjøre sitt!

I misjonsarbeidets centrum her i Rom går daglig biskoper og misjonærer inn og ut. De kommer for å tale om sine arbeidsmarker og for å be om hjelp til dem — og vi føler et stikk i hjertet når vi er nødt til å nekte dem den.

I store deler av India, Afrika og Kina er Guds time nu inne og folket vender sig til misjonærene om hjelp. Men de må undervises, de må ha prester, lærere og søstre — og til alt dette kreves mange penger. En biskop i Kina, hvis vikariat herjes av krigen, skriver: «Det klinger utrolig når man hører hvor dårlig den føde er som staklene her må spise. Man vil neppe tro sine egne øren hvis man visste hvor strengt og fattig det liv er som mine prester fører. Mange får kun bønner og de enkleste grønnsaker til å oprettholde livet med.» Den samme biskop måtte lukke et litet seminar fordi han ikke eiet brød å gi elevene.

Når vi leser dette føler vi da ikke at Kirken har et mystisk legem og når et lem lider, lider de alle?

De omvendte i misjonene, som lever blandt hedningene, forstår denne solidariske medføling. Den samme biskop skriver enn videre: «Jeg oversender hermed en liten kollekt til verket for troens utbredelse. Jeg betrakter det som en sak av høieste betydning å arbeide for dette verk også her i vårt vikariat og jeg har pålagt søstrene å forklare dets arbeid og gjøre befolkningen her fortrolig med dets organisasjon så også vi her kan yde vår offergave til det.»

Skulde ikke et slikt eksempel anspore oss andre til å be og arbeide for misjonærenes kjempende og lidende hær?

Hvad nu —?

Da verden nyss gjennomlevet de angstfylte dager før det historiske møte i München var det ikke alene menneskenes sinn, deres følelsesliv, som blev opskaket. Hele samfundslivet skjelvet i sin struktur, ti en krig betyr i våre dager det alvorligste inngrep på alle felter — ikke minst det økonomiske. I den grad har teknikken ført menneskene sammen, at også de økonomiske grenser på mange steder ikke mer er skarpe skillelinjer mellom forskjellige interessfærer. Reiser en krig disse grensene igjen som barrikader mellom fiender istedetfor forbindelses-

veier mellom venner, blir alle s velferd truet. Derfor våket en verden i spenning dager og netter igjennem og også derfor var lettelsen så stor da det ryktes at krigen var undgått. Det spilte derfor også en mindre rolle at det blev et enkelt land som måtte betale freden og som i første rekke måtte finne svaret på det ubønnhørlige spørsmål kampen for tilværelsen stillet det: «hvad nu —?»

Ti i og med at Tsjekkoslovakia mistet sine tysktalende land skjødde det ikke alene en brist i rikets befolkning, men det var også hele landets økonomiske opbygning som gikk itu. Sudeterlandet dannet nemlig et som man trodde nødvendig supplement til den øvrige del av riket, idet det var et utpregt

fabrikkdistrikt, mens landbruket med tilbehør var hovednæringsveien for den andre delen. Man var derfor også på enkelte hold i tvil om det skulde lykkes å opretholde landets økonomiske selvstendighet — men nu høstet man frukten av den forutseende politikk, som de skiftende regjeringer målbevisst har ført i alle de senere år. Ved å oprette fabrikker i det indre Bøhmen og overflytte store bedrifter fra de tysktalende distrikter til det egentlige Tsjekkoslovakia var det nemlig etterhvert skapt nye industrielle tyngdepunkter. Dessverre var det blitt begått den feil at man ikke hadde flyttet arbeiderne med og søkt å få de tyske og tsjekkiske elementer sammensmeltet til en nasjonal enhet — tysk var forblitt tysk og derved eksisterte betingelsene for at det kunde gå som det gikk. Men samtidig var landets selvhjulpethet blitt mulig.

Det egentlige fabrikkdistrikt er — eller var — som allerede nevnt grenseegnene av Bøhmen, Mähren og Schlesien. Tekstilindustrien er her praktisk talt helt på tyske hender og utgjør 75 pct. av de samlede fabrikater. Tett op til den kommer glass-, porselen- og keramikkindustrien, støttet under av det faktum at landet selv i overflod besitter alle de dertil utkrevede råstoff. Disse fabrikker kunde imidlertid ikke flyttes, nettop fordi de var bundet til råstoffforekomstene og er derfor nu gått tapt for Tsjekkoslovakia. Derimot beholder det sine store jerndistrikter, som betinger driften av de veldige maskinverksteder, og dermed fremdeles en av næringslivets viktigste grener.

Men det sier sig selv at avståelsen av Sudeterland er den alvorligste påkjønning for statsfinansene. Særlig følelig ramt er det store våpenkonsern «Skoda», som navnlig var støttet av tysk kapital, samt den vitale skibsfart på de store floder, som nu har luet meste av sitt løp innenfor tysk område. Men regjeringen har ikke tapt motet og er fortrøstningsfullt gått igang med en «jordreform», hvorefter veldige arealer av dyrkbar mark, eng og skog, som har tilhørt tyskere, er blitt ekspropriert mot rikelig erstatning og stykket ut mellom driftige tsjekkiske bønder. Overhodet lukrerer man nu på at jordbruket har vært knyttet til det indre av landet og har formådd å holde sig gjeldfritt, mens industrien led under kredittnøden og kontingenteringssystemet på det internasjonale marked.

Spørsmålet: «hvad nu —?» er derfor ikke så prekært som man ved første øiekast skulde tro. Det har ligget en svekkelse av Tsjekkoslovakias økonomiske kapasitet i den indre splid på grunn av det folkelige motsetningsforhold, og denne splid er jo nu forbi og man kan samlet og enig gå til aksjon. Tsjekkoslovakia vil i fremtiden bli en agrarstat med enkelte store og mellomstore industrianlegg. En stor støtte representerer den kreditt Frankrike og England har bevilget landet til et beløp maksimum 30 millioner pund sterling og som har gjort at kronens kurs kunde opretholdes, alle lønninger utbetales og alle bedrifter fortsette.

Landets nye regjering har iøvrig utstedt en proklamasjon som tilkjennegir dens kristelig-nasjonale

hensikter. Proklamasjonen innledes med en takk til Gud fordi den slovakiske nasjon nu selv har overtatt styret av alle sine egne anliggender. Det heter ennvidere: «Den slovakiske regjering vil stadig føle sig ledet av den avdøde uforglemmelige Andry Hlinkas ånd. Den vil føle sig som bærere av de nasjonale slovakiske tanker og arbeide på å opbygge og utbygge et nasjonalt og kristent Slovakia. Intet tilløp til anarki eller uroligheter må vanære vår sak. Disiplin og orden skal opretholdes. Vi vil ikke la oss frata vår rett ved uoverlagte handlinger som det sikkert vil skje, hvis vi i verdens øiner kommer til å stå som urostiftere og hevnjerrige. De feil som er blitt begått i tyve år skal det nu rettes på. Vårt motto skal være: «For Gud og nasjonen!» og etter det vil vi handle. Vi vil bygge vårt land på kjærlighet, fordragelighet og enhet!»

Den gamle kirke på Løvøen.

Av lærer O. Bertelsen, Horten.

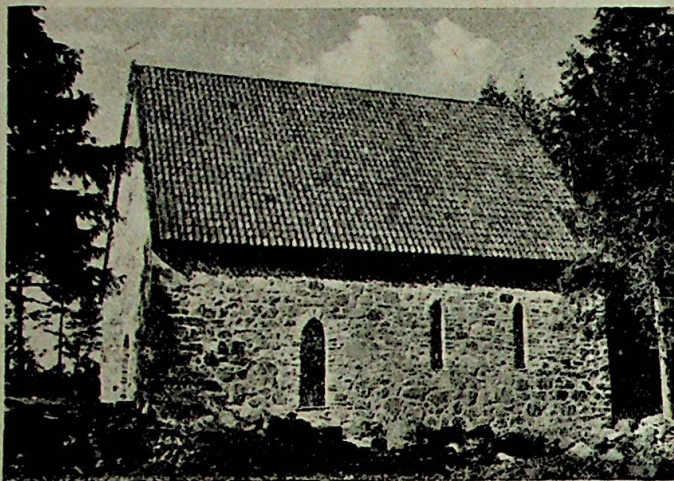
Enhver som kommer til Løvøen og ser kirkeruinen der for første gang, må bli både overrasket og forundret. En kirke her, inne i skogen, med næsten ingen bebyggelse omkring!

Hvordan er det gått til at her er bygget en kirke på dette avsides sted? Ja, herom vet intet menneske noget annet enn hvad sagnet beretter. Men dette sagn bærer sannhetens preg, og det gir også den eneste rimelige forklaring. Det beretter:

For mange hundre år siden kom en mørk hostnatt et skib seilende inn Oslofjorden under en orkanaktig storm. Skibet hadde under stormen mistet roret. Der var jo ingen fyrtårn eller fyrlykter dengang, så mannskapet visste ikke hvor de var, og de ventet hvert øieblikk at skibet skulde knuses mot et skjær. Døden syntes dem uundgåelig. Da kalte skipperen mannskapet sammen til bønn. De bad alle sammen i sin yderste nød til Gud om frelse, og de lovte at hvis de blev frelst, så skulde de bygge en kirke til Guds ære på det sted hvor de kom i land. Ut på morgensiden støtte skibet på grunn. Men det var på et sted hvor de kunde komme i land, og alle blev reddet. Da det blev lyst, så de at de var kommet til Løvøen; de hadde støtt på utsiden av øen. De holdt sitt løfte og bygget en kirke til Guds ære på stedet. — Slik lyder sagnet.

Legger vi merke til murene, så ser vi at der ikke finnes en eneste tilhuggen sten. Men likevel er murene jevne og slette. Det har vært et både møisommelig og omhyggelig arbeide.

Det ligger nogen få tilhugne stener utenfor; men de har vært inne i kirken. Den største er formodentlig selve alterbordet. Den har i lange tider vært brukt som trappesten foran inngangen til gården Falkensten, men blev for nogen år siden kjørt tilbake til kirken av Falkenstens forrige eier.

Kirken som den ser ut nu.

Kirken har i det hele vært tarvelig utstyrt. På marine-museet finnes kalken som brukes under altergang. Den er ikke av sølv, men av bjerketre, vakkert arbeide. Sammesteds finnes også en almisseskål fra kirken. Det var jo i den katolske tid kirken blev bygget — de sakkyndige mener at den er fra det 12. århundre — og den blev innviet til St. Halvard og St. Martin. Den benevntes St. Halvards kapell. St. Halvard var, som bekjent, en slektning av Olav den hellige.

Kirken omtales i biskop Øysteins jordebok fra 1390-årene (den røde bok) men er altså adskillig eldre. (Biskop Øystein var, ifølge professor Amund Helland, fra gården Skånø i Nykirke.)

*

For nogen år siden skrev riksantikvar Harry Fett en artikkel til «Gjengangeren» om den gamle kirke på Løvø. Her forteller han at det av biskop Jens Nilsens visitasberetninger fra 1574—97 fremgår at den allerede da hadde stått øde i mange år. Men, forteller han, den gamle kirke skulde atter engang komme til heder og verdighet. I 1726 fikk nemlig den daværende eier av Falkenstein, kommandørkaptein Anders Pedersen Styr, efter ansøknin tillatelse til «kirken at oppbygge og bekvem gjøre til gudstjeneste at forrette».

Kirken kom i stand. Men den lå avsides og blev vel av denne grunn lite brukt. Siste gang skal ha vært i slutten av det 18. århundre, da grev Anton Fredrik II Wedel av Jarlsberg (død 1811) lot foranstalte en barne-dåp eller brudevielse i kirken, hvor han selv og grevinnen var tilstede.

Ennu i 1815 fantes det efter sigende levninger av golv og innvendige prydelser i kirken.

Gamle folk fra Løvøen forteller at i den siste tid kirken blev brukt, var der preken kun hver St. Hans dag.

Har man en sommerdag stått på den vakre, grønne sletten — som før vår utenfor kirken — og sett på de gamle, ærverdige, grå murer derinne i skogstillheten, da er det kanskje som om de gamle murer har noget å si en. Det er en preken uten ord. Prekenen er ganske kort, men innholdsrik. Den lyder slik: «GUD HØRER BØNN.»

Da Guds fiender møttes.

Det foreligger nu autentiske referater fra den ateistiske verdenskongress som blev holdt i London, og det ser ut til at den er forløpet mer resultatløs enn man skulde tro efter den veldige forhåndsreklame som er gjort for den. Sovjetrussland var ikke representert, da de delegerte derfra blev nektet innreisetilattelse — derimot var det utsendinger fra Frankrike, Belgia, Spania, U. S. A. og Tsjekkoslovakia tilstede. Ved åpningshøitideligheten presiderte forbundets øverste leder, dr. Terwagne, mens de øvrige møter blev dirigert av den jødiske ateist Cohen. Hilsningstelegrammer blev sendt til Grand-Orient-logen i Frankrike, Øverste-logen av Kontinental-frimurerne og det sovjetrussiske forbund av kjempende gudløse. Tross den så opskrytte «tankefrihet» fikk kun meget få utenfor de delegertes krets adgang til møtene, og disse få fikk alle som en inntrykk av, at der bak den store front av fritenkere og gudløse i alle land står en sterk gruppe av frimurere, fra hvem der utgår storpolitiske direktiver.

Alle kongressens taler og diskusjoner var selvfølgelig direkte antikristne. Særlig blev kirkesamfundene — og derav i første rekke den katolske Kirke — sterkt angrepet. Både de russiske ateister og de engelske fritenkere erklærte at det var deres absolutte hensikt å få samlet arbeiderstanden og de «intellektuelle» kretser til et ødeleggende stormløp mot katolisismen, som igrunnen ikke var annet enn kamuflert fascisme. Det er denne motivering som man navnlig håper skal erobre englenderne.

Man gripes forøvrig av forferdelse når man hører referert de uttalelser som er falt på kongressen. Dr. Terwagne fremhevet med stor anerkjennelse det «utmerkede» arbeid, som siden forrige kongress i Prag var gjort gjennom film, radioen og de øvrige moderne propagandamidler for kampen mot Gud. En særlig hjertelig mottagelse fikk representantene for det røde Spania, til hvem presidenten sa, at de «forsvarte sin egen og hele verdens frihet. Aldri har det vært herligere fritenkere til!»

En annen taler fra Belgia erklærte at kristendommen er en fornektelse av menneskets rettigheter — en taler fra England mænte til kamp mot alle som fordristet sig til å tro at de formidlet et eller annet budskap fra en eller annen Gud. Kirkens mål var å gjøre menneskene til slaver. Og endelig hevdet den kjente detektivforfatter Cole, at «temaet Gud var ytterlig uinteressant. Jeg er iallfall ikke kommet til denne kongress for å diskutere slike bagateller!»

Rystende var alle de innlegg som fremkom under diskusjonen om hvorledes man best skulde vinne ungdommen for den ateistiske ideologi. Og mange hånende ord falt om de manifestasjoner som, mens kongressen varte, fant sted overalt i England — manifestasjoner av kjærlighet til Gud, Kristus og hans kirke. Kongressen utløste nemlig en voldsom reak-

sjon, hvorav kan hende den mest gripende var den «stille prosesjon av katolske menn», som på initiativ av erkebiskopen av Westminster, kardinal Arthur Hinsley, fant sted i London og formet sig som en veldig demonstrasjon. Over 50 000 menn deltok i den, deriblandt mange soldater og officerer, gamle frontkjempere og et stort antall prester og ordensfolk. Samtidig hadde en ikke-katolsk organisasjon, «kjempende kristne patrioter» et protestmøte i Westminster, hvor jarlen av Glasgow presiderte og innledet sin tale med en hyldest til kardinal Hinsley, hvis modige eksempel hadde inspirert de kristne patrioter til også å besvare de gudløses hån av Gud med en offentlig tilkjennegivelse av tro og kjærlighet til verdens skaper og forløser.

Forøvrig holdtes det lignende demonstrasjoner i hele England — på Irland hersket det en likefrem oprørsstemning over at noe slikt som denne ateistiske kongress kunde tillates avholdt i et kristent kulturland.

På Klårfjell.

I «Dagen» for 20. ds. har Kjell Bondevik skrevet følgende interessante redegjørelse for Lars Eskelands nye diktsamling: «På klårfjell»:

Dette fagnadverket har både forfatter og forlag ære av. Ikkje ofte finn ein slikt samklang millom innhald og utstyr. Bokbunaden er smakfull, ei glede for dei som elsker alt klart og reint.

Mange har meint at Vestlandet er armt når det gjeld folkedikting. Då eg for eit par år sidan arbeidde med dette spørsmålet, skjøna eg snart at vi var rikare enn folk flest trudde. Under granskinga kom eg over sumt av det som Eskeland her sender ut. Det er såleis gamle og kjære kjenningar som sviv for meg på nytt. Eg visste ikkje den gongen at Eskeland i eit par mannsaldrar hadde gøymt på ein sann rikdom. Det er tydeleg at emnet i denne lange tida har mognast hjå utjevaren. Dei innhaldsrike merknadene viser klart nok at eit bankande og varmt hjarta gjev syner og utsyner som berre diktaren eig. Ved sida av dette har Eskeland studert emnet i samband med det vi veit frå andre stader og land.

Føreordet går langt vidare enn vi skulle venta. Minna har her drege utjevaren med seg, så emnet stundom kjem på fråstand. I mangt er dette ein ærestein over den kjende Lavik-ætta frå Eksingedalen. Den romslege råma gjev oss den rette dåmen; men ein kunne tvillaust ha skori bort ikkje så lite og likevel nått same resultat. Den folkehøgskuleånd som kviler over den stilreine og poetiske ordleggjinga, gjev njoting for den som elsker ord og ånd. Det andar mot oss av ei stortid, som står i skarp strid med materialismen i vårt hundreår.

Dei fleste av folkevisene i denne boka kjenner vi frå samlingar austanifrå. Det sermerkte ved desse avbrigda er eit klangfullt rim og talande ord. Den poetiske dåmen vekkjer ei stemning som står så utifrå godt til dei klingande orda. Det mest sermerkte ved samlinga kjem fram i «På klårfjell» og Gulating-songane.

Eskeland er serleg gripen av den første. Han seier: «Denne songen er noko for seg. Korkje frå gamal eller ny tid eig me eit kvæda som me kann jamføra han med anten i tanke eller utforming. Det einaste er, tykkjer eg, at han minner ein grand um «Lilja i straumen og glansen». Dette er noko stridt sagt; men som lyrikk må han rekna som ei perle. Han grip. Eg tvilar på om songen er så gamal som Eskeland meiner. Han reknar med ophav i den katolske tida og ser ein munk som forfatter. At innhaldet skal peika i den lei, kann eg ikkje sjå. Dåmen har nok mykje med visjonsdiktinga å gjera; men forma høyrer ei nyare tid til. Eg ottast og at Gulating-songen må inn i same gruppa. Dette kann ikkje droftast i ei bokmelding. Her skal berre poengterast at utjevaren kjem med mange gode merknader. Kommenteringa likar eg uvanleg godt. Desse merknadene gjev oss både språkleg og realt eit innsyn som gjer boka sers verdfull. Ho høver slett ikkje berre for fagfolk. Landens ungdom — og eldre med — kann her finna nøring for sin trong etter ekte saker.

Eskeland viser stor interesse for Gulatinget. Det er sårt at vi ikkje med visse kann peika på den historiske staden, som har hatt så umåtelig mykje å seia for Vestlandet. Granskinga av dette spørsmålet tok til alt tidleg. Prost Dahl i Eivindvik var primus motor. Noka endelykt kom dei ikkje til for om lag hundre år sidan. Dette har ikkje Eskeland nemnt, endå han talar mykje om seinare etterrøkjingar. Eskeland slår også her fast ei endeleg avgjer på noko laust grunnlag. Eg trur likevel at han har rett i det meste. Han kjem med eit verdfullt tilskot i ordsiftet. Sjølv er han med i den nemnda som no har teke opp spørsmålet på nytt. Vi vonar at løysinga kjem snart og sikkert.

Med dette råder eg folk til å kjøpa denne boka. Dei som har sans for soge og likar verkeleg verdfulle utgreingar om ei kvorven tid, må setja dette vakre verket langt oppe på ynskjelista.

Arne Bjørndal har skrivi ned tonar til songane.

Bokanmeldelser.

Av E. D.-V.

D. H. Southgate: «Barneekteskapets martyrer.» Oversatt av Villa Thrap Wahl. (Nasjonalforlaget.)

Boken spenner over årene 1876—1936 i Indias historie og omhandler en liten brahminerpике Latchmis liv fra hun syv år gammel giftes bort til en meget eldre og meget usympatisk mann til hun sitter sammen med sin sonnedatter og av henne får som et utsyn over sitt eget liv: «det går an å lide hvis en derved kan komme til å gjøre nytte.» Hele Latchmis liv har vært lidelse, skuffelser og sorger og hun har båret alt med tålmod fordi det ikke har falt henne inn at noe kunde være anderledes. Men da hun blir optatt i sin frigjorte sønns hus — han som så helt forstår henne at hun selv under hans tak får fortsette å leve efter sitt eget ritual — begynner hun å ane sitt livs uavbrutte martyrium, og selv om hun ikke kan forsone sig med den nye tids tanker slik som sonnedatteren Leelabai forkynner dem kan hun dog samstemme med henne i at «det gjør ikke noget

å ha det ondt. Uten det hadde vi ikke hatt noget av det beste i verden — mot, tålmodighet, utholdenhet.»

Rolig og nøktern men med dyp medføling skildrer forfatteren livet i indiske «hjem» — og vel er de små barnehustruers lodd tragisk, men allikevel er det overgangstidens kvinneskjebner som griper oss dypest. De eldre generasjoner led nok men drømte ikke om at deres lodd kunde være anderledes — den unge generasjon vet om dette men evner ikke å omsette sin viten i konkret handling fordi brytningstiden mellom gammelt og nytt skaper så store bølger at fotfestet glepper.

Det er en betagende bok — man slipper den nødige før man har lest den ut.

*

Eve Curie: «Madame Curie». Oversatt av Louise Bohr Nilsen. (Gyldendal Norsk Forlag).

I sitt forord sier forfatterinnen om sin mor bl. a. «Marie Curies liv er en moderne heltesaga Merkeligere enn hennes store livsverk var hennes sjelsadel, hennes ubestikkelige karakter, hennes utrettelige og ubøielige ånd, opofrelsen som selve tilværelsesformen hos en natur som bare kunde gi uten selv å kunne ta og ta imot.» Og så skildrer hun denne mor uten å «dikte så meget som farven på en kjole». Det er fakta som taler — og det er blitt et epos så mektig og gripende som kun virkeligheten selv kan skape det. Madame Curies arbeid og dets resultater er almindelig kjent — hvorledes den ånd var formet som skapte dette arbeid, hvorledes livet artet sig for den og hvad det bragte den av glede og sorg, seire og skuffelser gir boken oss et innblikk i. Men tross det kjærlighetens mesterverk hvormed den er skrevet: er den allikevel kommet helt til den dypeste bunn i den sjel som skrev i sin pureste ungdom: «De som er så nærtagende som mig og som er ute av stand til å forandre det karaktertrekket, bør iallfall lære sig til å skjule det mest mulige.» — ? Kampen for tilværelsen lærte den unge polske pike å skjule meget — men ingen kan leve et slikt elskende og opofrende liv som hun har gjort, uten å å være i kontakt med selve kjærlighetens og offerviljens hellige ånd. Hvad navn hun selv har gitt denne ånd vet vi ikke — kan hende fordi det ikke har interessert Eve Curie å belyse denne side av morens liv. Kan hende tjente hun en for henne selv ukjent Gud — men at hun *tjente* viser fruktene av hennes gjerning.

Boken er foreløbig oversatt på 15 sprog og skal nu utkomme på japansk og indisk. Det er all god grunn til å være forlaget takknemmelig for at den nu også foreligger i utmerket norsk utgave.

*

Nini Roll Anker: «Bak Munkeruds fasade». (Aschehoug & Co.)

Kan hende er dette den dypeste og viktigste bok av alle de mange gode bøker fru Nini Roll Anker i årenes løp har skjenket oss. I en selv for henne sjelden grad har hun formådd å løse sig selv ut fra de personer hun skildrer og la dem leve hver sitt eget selvstendige liv, hvis inderste beveggrunner hun samtidig klarlegger så man føler at nettop slik måtte det gå og slik var det best at det gikk. Bak de illusjoner hver enkelt nærer om sig selv, de andre og sitt forhold til disse andre, samt om sitt forhold til sig selv, viser hun oss de ubønnhørlige, stille og dog stadig virkende realiteter og lar disse utvikle sig ifølge sin egen logikk til de

sprenger hver enkelts subjektive ønsker og hvad det bygges op på grunnlag av disse ønsker, så sannheten kommer for dagen og utfolder sin alt beseirende makt.

Fru Lotten Toller får gjøre den erfaring at ingen løper fra sin egen sannhet — hvor meget man enn i svake øieblikk kan ønske det og også kjempe for å gjøre det. I et ulykkelig og utilfredsstillet ekteskap er hennes karakter blitt modnet i selvforlemlensens og selvopofrelsens skole og hennes ånd har lært høiere mål å kjenne enn bare det som mennesker kaller lykke. Hun har lært å verne om fortidens verdier til støtte for fremtidens og kan derfor gi nutiden dens rette tjenende plass, selv om fristelsen melder sig til å rive den ut av sammenhengen og la den skjenke sig en ny og varm ekteskapslykke med ungdomsvennen. At denne lykke aldri vilde blitt lykke fremgår av hele hans person slik som forfatterinn tegner ham — derfor er boken så harmonisk tross den ingen «happy end» har, menneskelig sett. Sett i lyset av det gode og sanne har den det — derfor er den befriende og tankevekkende lesning foruten å være en spennende og lettskreven roman.

En bok feirer jubileum.

Marie-Elizabeth Larsen: «Sjelens hjemve.» (Olaf Norli.)

Da denne bok kom ut hadde den av en eller annen grunn fått et typografisk utstyr som nesten tok pusten fra leserne: en så overdådig mengde tankestreker er vel aldri sett samlet på ett brett! Mange lesere har 'ennu ikke fått pusten igjen og er overhodet aldri kommet lengre enn til tankestrekene — de har ikke opdaget, hvad en av anmelderne skrev, at «det er en vakker, stillferdig og så helt igjennem menneskelig bok». (NB. vedkommende anmelder var ikke katolikk!) Og dog skulde dette ikke være så vanskelig å opdaget. Boken lyser av god vilje og av dyp kjærlighet til den katolske Kirke — at denne vilje og denne kjærlighet til tider sprenger den kunstneriske ramme er forståelig og vilde ikke gjøre minste om vi lesere på vår side la tilnærmedesvis så megen god vilje og kjærlighet til når vi leste den. Da vilde vi nemlig forstå hvad forfatterinnen har ment med sin bok og da vilde dens utstyr ikke spille noen rolle, kun dens innhold. Det er ti år siden den utkom nu. Skal vi ikke feire dette lille jubileum ved å kjøpe et eksemplar? Marie-Elizabeth Larsens flittige penn fortjener denne honnør — den har alltid kun begjært det ene: å stå i den gode saks tjeneste.

G. D. O.

Herhjemme —

I statistikken over katolikkantallet i nr. 42 av «St. Olav» har dessverre innsneket sig noen helt misvisende tall. De skal senere bli beriktiget når korrekte opplysninger er innhentet.

Stabekk. Stabekk ledd av St. Olavs Forbund hadde første foredragsaften i høst torsdag 13. ds. Det blev en strålende fest med fullt hus. Vår sogneprest holdt foredrag om Pius XI og hans allsidige arbeide. Det skjønnede foredrag blev ledsaget av fin-fine lysbilleder, og rammen var emnet verdig. Foreningslokalet var vakkert pyntet i de pavelige farver. En liten gutt fremsa mgr. Kjelstrupe herlige dikt til Paven:

KVINNENS VIRKE- FOR HJEM OG KIRKE

Elisabethsøstrene

har en deilig tomt ute på Munkerud, litt ovenfor Ekebergbanens endestasjon. Det står bare noen små hytter og hus der. Men nå er en gammel plan moden: Der ute skal reises et rekonvalesenthjem og pleiehjem for eldre damer, — akkurat det vi trenger aller mest. Fred og hvile skal det bli å finne der ute i god luft og fin natur. Den som trenger ro etter en sykdom eller operasjon, og ikke har det slik hjemme som en rekonvalesent trenger det, skal finne fred for legene og sjel på Munkerudjordet, og den som trenger hvile etter et livs yrke, skal finne et hjem på sine gamle dager hos Elisabethsøstrene.

Men et slikt hjem reiser sig jo ikke sjøl. Derfor ber søstrene oss alle om å hjelpe litt til hver etter evne, når de åpner basaren til inntekt for dette formålet den 7. november.

Det er ikke så ofte Elisabethsøstrene ber oss om noe, — vi ber oftere dem om en håndsrekning. La oss da være med å støtte basaren i Odd Fellowbygningen i Stortingsgaten — basarcentralen i Oslo —, og gjøre formålet kjent mellom venner og kjenninger.

Fra 7.—21. november er basaren åpen, og søstrenes adresse i Urtegaten kjenner alle St. Olavs lesere.

Fram til reisning av hvilehjemmet på Munkerud!

A. T.

Kvinnens skapertrang mot moderne mentalitet.

Husmorlønn. Hvilket usmakelig ord! Ingen husmor som forstår å stille med penger, vil stille krav om personlig lønn. Holder hun sin regnskapsbok i orden, vil gleden ved å være økonomisk uavhengig gi henne valuta for det avfall hun personlig vil føle ved ikke å ha så stort tilovers for sig selv. Tidligere generasjoners mødre hvis innstilling var basert på gudsfrykt, fant sin lykke i nøisomhet, de var rike om enn hjemmet utadtil ikke alltid var det. Med gleden som vokset ved forøkelsen av barneflokkene, vokset også skapertrangen. Å skape noget vakkert av så å si intet, hvilken fryd! Og hvor smittende virket energien på «får sjøl i stua» og barna! Tidligere var barnefødsel en naturlig akt, som ingen mor gruet sig for; hvad betød smerten mot en deilig liten unge. Det moderne hjems ånd mangler pøsi, den er hverdagslig, fordi mødre ikke er personlige nok til å domme i ting som vedrører deres livsinstilling, de følger strømmen — moten. Det var ikke alltid fra de pengesterke hjem at mødre kunne synge:

Mitt hjem er stort og lyst og rikt,
det er mitt hjertes beste dikt!
Mitt hjem av livets glans og glød,
hvis gjenskinns farver kinden rød!

M. E.

«Vær hilset, Pius, din hjord er stor» og en liten pike bad bønnen for Paven. «Ecce sacerdos magnus» blev under foredraget sunget av «Kirkekoret», og da man til slutt sang «Store Gud vi lover dig» følte vi sikkert alle lykken og tryggheten ved å tilhøre den katolske kirke og å ha Pius XI til vår hellige Fader. Måtte vi få mange slike aftener i vinter.

Sokr.

— og derute

Katolsk liv på Madeira. Madeira, som siden år 1500 har vært i Portugals besittelse, har 200 000 innbyggere hvorav de 50 000 bor i hovedstaden Funchal. Denne by er hovedsete for bispedømmet som omfatter 60 sogn med over 100 sekularprester foruten en del ordensfolk. Det har tillike et utmerket seminar med over 100 elever. Funchal har mange til dels gamle og ualmindelig vakre kirker. Katedralen er fra det 16. årh. Overalt er det et sterkt og utpreget fromhetsliv og det våkes strengt over

den påvirkning barn og ungdom utsettes for. Navnlig gjelder dette salget av aviser, tidsskrifter, bøker o. l.

En «fredskirke» i England. På St. Mikaelssdagen — den dag møtet i München fant sted, hvor den truende krigsfare blev avverget, innviet mgr. Pearson en ny kirke i landsbyen Ashton-on-Ribble. I erindring om den store begivenhet blev den døpt «Fredskirken».

Den katolske bibelbevegelse. I løpet av de siste år er der blitt utdelt over en million eksemplarer av det nye testamente blandt katolske familier i Tyskland. Foruten det katolske bibelverk i Stuttgart har erkebispedømmet i München et lignende organisert bibelapostolat og i Østerrike finnes et folkeliturgisk apostolat i Klosterneuburg med samme formål. Samtlige biskoper understøtter arbeidet av all makt. — I England har salget og utdelingen av bibler blandt katolikker også tatt et sterkt opsving, navnlig siden det blev organisert studie-cirkler i praktisk talt alle katolske menigheter.

En amerikansk kvinne.

Hvis der idag (1937) i Amerika er — og det er der — 8 kollegier, 160 høiskoler og akademier, 447 sogne-skoler, 91 hospitaler, 69 skoler for barnepleie, 6 vaisenhus, 18 daghjem, 21 barneasylar, 3 tekniske skoler, 6 hjem for nervøse lidelser, 5 hjem for kvinnelige arbeidere, 1 hjem for spedalske, 8 skoler og asyler, 2 skoler for døvstumme, 20 handelsskoler og 3 normalskoler, som ledes av «De barmhjertige søstre», så må alle disse foretagender til syvende og sist tilskrives en liten amerikansk pikes mot og åndelige inspirasjon. Til henne går enten direkte eller indirekte alle barmhjertige søstre i U.S.A. tilbake, hvad enten de bærer den franske bondekones hvite hovedtøi, eller den italienske enkes sorte lue, eller en hvilken som helst annen kledning. Hvem er denne unge pike, der idag er åndelig mor for 8911 nonner? Ingen annen enn Elisabeth Seton, en av de edleste skikkelser i Amerikas historie. En ny bok, som dikteren og essayisten Leonard Feeney, S. J. har utgitt («Elisabeth Seton (1779—1821), New York, American Press, 272 S., \$ 2.—), opplyser oss klart om hennes personlighet og hennes åndelige døtres bedrifter, skriver — z i «Nord. Ugeblad».

154 av hennes åndelige døtre arbeidet på slagmarken under verdenskrigen; 189 av hennes barmhjertige jomfruer bragte lindring og trøst til de amerikanske soldater under den spansk-amerikanske krig. Mon det ikke må ha vært en stor åndelig kraft, der kunde sette denne lavine av selvopofrelse og barmhjertighet i gang?

Men hvis sociale og historiske bedrifter gjør mere inntrykk, skal vi henvise til, at Elisabeth Seton var den smukkeste debutant i New York på sin tid. Hennes far, dr. Bayley (ved sitt ekteskap fikk hun navnet Seton, hennes ungpikenavn var Bayley), var den første av regjeringen utnevnte tilsynsførende ved karantenen i New York og den første professor i anatomi ved Columbia-universitetets lægevidenskapelige fakultet. En av hennes kjødelige slektninger er Franklin D. Roosevelt,

Katolsk «vandrekirke» i Tyskland. På grunn av den arbeidstjeneste o. l., som unge gutter og piker i Tyskland alle som én innkalles til, er det blitt nødvendig å gjøre noe spesielt for den katolske ungdom, som i hele den tid tjenesten varer kommer bort fra sitt sedvanlige miljø og må leve i en atmosfære som enten er religiøs indifferent eller direkte kristendomsfiendtlig. Man har derfor opprettet den såkalte «vandrekirke» med sine egne av biskopene utnevnte prester, som søker å komme i personlig kontakt med de unge, innbyr dem til messe, andakter og felleskommunioner og ellers står dem bi med råd og dåd. Der er i Berlin opprettet en central, «Katholischen Seelsorgdienst» for hele dette arbeid.

Spiritismen forbudt i Budapest. Budapests bystyre har utsendt en forordning ifølge hvilken alle foreninger skal oppløses, som befatter sig med spiritistiske seanser eller andre spiritistiske foreteelser. Forordningen begrunnes med de mange falske medier som i den siste tid har lokket penger ut av godtroende folk og i noen tilfelle

De Forente Staters nuværende president. Da Franklin D. Roosevelt i 1931 var statholder over New York, sa han: «I min barndom fortalte min far mig ofte om moder Seton, for hun var meget nær knyttet til familien Roosevelt, og hennes svigerinne var min grandtante, tror jeg. Hennes høit ansette nevø, erkebiskop Bayley, var fetter til min far, James Roosevelt, og de var meget intime venner. I min familie har vi mange tradisjoner, som er preget av moder Setons hellige karakter.»

Hun blev døpt protestantisk og trådte ikke inn i den katolske kirke før hun blev enke med 5 barn. Guds veier er ikke våre veier, men de katolske søstres ledende fortrøpp i Amerika, de barmhjertige søstre, er resultatet av det mot og den opofrelse som et tidligere protestantisk barn, en ung pike, hustru, enke og nonne, besatt.

Kvinnens likestilling i Russland.

Et av marxismens aller eldste krav har alltid vært kvinnenes likestilling og i 1920 blev dette også lovfestet i Russland. Det rettes nu de samme arbeidskrav til kvinnen som til mannen og jo mer maskulint arbeid hun kan prestere desto høiere verdsettes hun ut fra kommunistisk synspunkt. I 1913 var 13 % av alle arbeiderne i riket kvinner — landbruket undtatt — i 1929 var det steget til 27,5 % og i 1935 til 33,4 %. Fra 1920—1935 blev i alt 4½ million kvinner ansatt på arbeidsmarkedet — efter en troverdig statistikk beskjefiget således bergverkene i 1913 24 000 kvinner og i 1935 så mange som 321 000. Innenfor metallindustrien er de tilsvarende tall: 15 000 og 434 000 — treindustrien: 10 000 og 128 000 o.s.v. I bilfabrikkene er 30 % kvinner, i trykkeriene 43,7 % — ved byggefaget 12,9 %.

Man tvinger i øvrig kvinnene inn i arbeidet ved hjelp av ernæringskortene — en arbeiderfamilie vil ikke kunde bli mett hvis den kun skal benytte mannens kort, og da disse formidles gjennom arbeidsstedet kan hustruen ikke holde sig tilbake. Likeleeds ved hjelp av de faste måltider ved fabrikkene. De skal inntas på stedet da man mener levnetmidlene utnyttes bedre ver «rasjonell metthet» — og mannen kan da ikke skaffe annen føde til sin familie enn det han kan stikke unda sin allerede knap nok tilmalte porsjon.

ført til fortvilelse og selvmordforsøk ved å fremsette «trusler fra det hinsidige».

Nederlandske katolikkens offervilje. I løpet av de to år den nederlandske komité til hjelp for de for sin tro forfulgte har virket har den innsamlet over 190 000 gylden. Dens formann er prof. dr. J. Schmutzer ved universitetet i Utrecht og den understøttes kraftig av biskopen av Utrecht mgr. dr. de Jong.

Sudeterlands religiøse centrum. Som bekjent er sudetertyskerne overveiende katolikk og bispesetet er i Leitmeritz. Det blev opprettet i 1655 og dets første biskop var friherre Max Rudolf av Schleinitz, som også bygget katedralen som er viet til den hellige Stefan. Den nuværende biskop mgr. Anton Weber blev utnevnt 1931.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co.s Boktrykkeri, St. Olavsgt. 24 - Oslo.